

ผลของโปรแกรมป้องกันการตั้งครรภ์ โดยประยุกต์แนวคิด
การสร้างแรงจูงใจ การให้ข้อมูล การดูแลตนเอง และการสนับสนุน
ทางสังคม ในนักเรียนหญิงสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดนครราชสีมา
The Effects of Pregnancy Prevention Program by
Application of Motivation Information Self and
Social Support Concept (MISS model) among Vocational
School Female Students in Nakhon Ratchasima Province

Received : October 21, 2021
Revised : October 27, 2022
Accepted : November 8, 2022

วรารัตน์ สัจวะลี, ป.ด. (Wararat Sangwalee, Ph.D.)^{1*}

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์: การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมป้องกันการตั้งครรภ์ MISS model โดยประยุกต์แนวคิดการสร้างแรงจูงใจ การให้ข้อมูล การดูแลตนเอง และการสนับสนุนทางสังคม ในนักเรียนหญิงสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดนครราชสีมา

วิธีการวิจัย: กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนหญิงระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปี 1 จำนวน 89 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 47 คน และกลุ่มเปรียบเทียบจำนวน 42 คน โดยกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมป้องกันการตั้งครรภ์ ด้วยการให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบจากการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ผลกระทบจากการทำแท้ง โดยวิธีการยกตัวอย่างกรณีศึกษา การบรรยายผ่านสื่อ Power Point การให้ข้อมูลผ่าน Infographic กลุ่ม Facebook และ LINE group การสอนทักษะการปฏิเสธ ทักษะการต่อรอง การรู้จักการสื่อสาร และการรู้จักการคุมกำเนิดที่ปลอดภัย ผ่านรูปแบบการแสดงบทบาทสมมติ การเข้าฐานสาธิตและฝึกปฏิบัติจริง การบรรยายประกอบสื่อหนังสือที่สะท้อนถึงผลจากการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่น การระดมสมองและการอภิปรายกลุ่ม และแจกคู่มือเทคนิคการให้คำปรึกษาสำหรับครูประจำชั้น ระยะเวลาดำเนินการ 12 สัปดาห์ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยคะแนนระหว่างกลุ่ม ใช้สถิติ Independent Sample t-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการวิจัย: หลังการทดลองกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ ความเข้าใจทางสุขภาพเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร มีการจัดการเงื่อนไขทางสุขภาพของตนเองเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร มีการเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพ รู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ มีการตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้อง และมีพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร มากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$)

คำสำคัญ : โปรแกรมป้องกันการตั้งครรภ์, พฤติกรรมการป้องกัน, การตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร, อาชีวศึกษา

¹อาจารย์ประจำคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล จังหวัดนครราชสีมา

(Lecturer at Faculty of Public Health, Vongchavalitkul University, Nakhon Ratchasima Province)

*ผู้เขียนหลัก (Corresponding author)

E-mail: wararat_san@vu.ac.th

Abstract

Objective: This quasi-experimental research aimed to study the effects of pregnancy prevention programs through the application of motivation, information, self-care, and social support (MISS model) among vocational female students in Nakhon Ratchasima province.

Methods: The study involved 89 female vocational certificate year 1 student. 47 students were in the experimental group and 42 students were in the control group. The experimental group was given a pregnancy prevention program that provided information on the effect of teen pregnancy, and the effects of abortion through showing examples, case studies, PowerPoint lectures, infographics, Facebook, and LINE group including teaching rejection skills, negotiation skills, communication skill, and safe birth control through a role-playing, demonstration, and short film that reflects the effects of sex in teens, brainstorming and group discussions, and distributing counseling techniques manuals for teachers. Questionnaires were used to collect data which were then analyzed using descriptive statistics. The experimental group and the control group were compared using an independent t-test at 0.05 level of significance.

Results: The results of the research found that the experimental group's mean scores on knowledge, and understanding on health to prevent unplanned pregnancy, self-management, media and information literacy, decision skill, preventive pregnancy behavior, and health literacy for unplanned pregnancy prevention were statistically significantly higher than the comparison group at .05 level.

Keywords: Pregnancy Prevention Program, Preventive Behaviors, Unplanned Pregnancy, Vocational Education

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การตั้งครรภ์ของวัยรุ่นและเยาวชนเป็นประเด็นปัญหาที่ทั่วโลกให้ความสำคัญ สถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นของประเทศไทย ข้อมูลล่าสุดในปี พ.ศ. 2562 สถิติการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พบอัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 10-14 ปี เท่ากับ 1.1 ต่อพัน อัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 15-19 ปี เท่ากับ 31.3 ต่อพัน และร้อยละการตั้งครรภ์ซ้ำในหญิงอายุต่ำกว่า 20 ปี เท่ากับ 14.9 ซึ่งมีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 18.0 ในปี พ.ศ. 2559 เหลือร้อยละ 14.9 ในปี พ.ศ. 2562 แต่อย่างไรก็ตามยังสูงเกินเกณฑ์เป้าหมายที่กำหนดไม่เกินร้อยละ 14.5 ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องเร่งรัดการดำเนินงานเพื่อลดการตั้งครรภ์ซ้ำในกลุ่มวัยรุ่นอย่างจริงจัง (กรมอนามัย, 2562) โดยข้อมูลสำคัญ ในปี พ.ศ. 2562 พบว่า วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์โดยไม่ตั้งใจและไม่ได้ใช้วิธีการคุมกำเนิด เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 24.7 ในปี พ.ศ. 2561 เป็นร้อยละ 27.1 ในปี พ.ศ. 2562 และในกลุ่มวัยรุ่นที่ไม่ตั้งใจตั้งครรภ์ มีการคุมกำเนิดแต่การคุมกำเนิดล้มเหลวเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 26.5 ในปี 2561 เป็นร้อยละ 33.5 ในปี พ.ศ. 2562 สถานะการศึกษาและอาชีพของแม่วัยรุ่น พบว่า ก่อนตั้งครรภ์มีสถานะเป็นนักเรียน นักศึกษา ร้อยละ 56.1 แม่วัยรุ่นที่เรียนในระบบการศึกษา ขณะตั้งครรภ์ต้องหยุดเรียนหรือลาออก ร้อยละ 35.6 หลังจากคลอดบุตร ส่วนใหญ่อยู่บ้านเพื่อเลี้ยงดูบุตร ร้อยละ 52.6 และกลับมาเรียนในสถานศึกษาเดิมเพียงร้อยละ 20.3 ส่วนแม่วัยรุ่นกลุ่มที่ก่อนตั้งครรภ์ไม่ได้อยู่ในระหว่างการศึกษานั้น พบว่าส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพใด ๆ มากที่สุด ร้อยละ 59.7 แม่วัยรุ่น ร้อยละ 65.6 ไม่ตั้งใจตั้งครรภ์ครั้งนี้ และเมื่อพิจารณาตามอายุ สถานะการศึกษา และศาสนา พบว่าแม่วัยรุ่นในทุกกลุ่ม

อายุส่วนใหญ่ไม่ตั้งใจตั้งครรภ์ร้อยละ 65.6 ส่วนแม่วัยรุ่นที่เป็นนักเรียน นักศึกษา ส่วนใหญ่ ร้อยละ 77.0 ไม่ได้ตั้งใจตั้งครรภ์สูงกว่า เมื่อเทียบกลับกลุ่มที่ไม่ใช่ นักเรียน นักศึกษา และไม่ได้ตั้งใจตั้งครรภ์สำหรับการคุมกำเนิดก่อนการตั้งครรภ์ แม่วัยรุ่นที่ไม่ตั้งใจตั้งครรภ์ ไม่มีการคุมกำเนิด ร้อยละ 44.2 สาเหตุส่วนใหญ่มาจากการมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ตั้งใจ ร้อยละ 47.5 และไม่รู้จักวิธีคุมกำเนิดร้อยละ 28.8 แม่วัยรุ่นฝากครรภ์ครั้งแรกเมื่ออายุครรภ์เฉลี่ย 16 สัปดาห์ซึ่งการตั้งครรภ์ครั้งนี้เป็นการตั้งครรภ์ซ้ำ ร้อยละ 9.1 โดยแม่วัยรุ่นมีอายุเฉลี่ยเมื่อตั้งครรภ์ครั้งแรก 17 ปี (กรมอนามัย, 2564) จังหวัดนครราชสีมา เป็นจังหวัดที่มีประชากรอาศัยอยู่มากที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเป็นจังหวัดที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเป็นอย่างมาก โดยในปี พ.ศ. 2561-2564 พบอัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 15-19 ปี อยู่ที่ 34.67 22.94 32.32 และ 25.80 ต่อวัยรุ่นหญิงพันคน (กรมอนามัย, 2564)

จากการศึกษาที่ผ่านมาสะท้อนให้เห็นว่า ปัจจัยด้านครอบครัว สังคมเพื่อน (นภาพร มีบุญ, 2559) และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ทักษะคิดต่อการมีเพศสัมพันธ์ ความรู้เกี่ยวกับการคุมกำเนิด ปัจจัยด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม แรงกระตุ้นจากสื่อ วัฒนธรรม และค่านิยม มีความสัมพันธ์กับสาเหตุของการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรของวัยรุ่นหญิง (มาลีวัล เลิศสาครศิริ, 2557) และพบว่ารูปแบบการให้ข้อมูลข่าวสาร การสร้างแรงจูงใจ และการพัฒนาทักษะ (Information Motivation Behavioral skill) สามารถทำให้บุคคลเกิดความรู้ที่ถูกต้อง และสามารถสร้างแรงจูงใจเพื่อให้เกิดทัศนคติที่ดีและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพได้ (ปฎิภาณุจน์ สีชาลี, 2564)

ผู้วิจัยจึงสนใจประยุกต์รูปแบบการสร้างแรงจูงใจ การให้ข้อมูล การดูแลตนเอง และการสนับสนุนทางสังคม (Motivation Information Self and Social: MISS model) โดยใช้ชื่อโปรแกรมการให้ สุขศึกษาว่า MISS model ซึ่งได้แนวคิดมาจาก ทฤษฎีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมแบบผสมผสาน มี ทั้งหมด 3 องค์ประกอบ คือ ความรู้และความเชื่อ โดยใช้หลักการสร้างแรงจูงใจและสร้างการรับรู้ด้วย การให้ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็น (Motivation & Information) การกำกับดูแลตนเองในการป้องกันการ ตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร (Self-Regulation skill & Ability) และการสนับสนุนทางสังคมจาก ครอบครัวและเครือข่ายสังคม (Social facilitation & Community participation) ให้กำลังใจ ชี้แนะ ให้คำปรึกษาหรือข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ได้แก่ การสนับสนุนจากครอบครัว ครู และเพื่อน โดยใช้รูปแบบการสอนที่เน้นการสร้างแรงจูงใจ ด้วยการให้ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็น ได้แก่ ผลกระทบจากการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ผลกระทบ จากการทำแท้ง ผ่านสื่อในช่องทางต่างๆ และมีการ พัฒนาทักษะเพื่อให้เกิดการรับรู้ความสามารถใน การป้องกันการตั้งครรภ์ ได้แก่ ทักษะในการปฏิเสธ การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย ทักษะการตัดสินใจ และการแก้ไขปัญหา วิธีการคุมกำเนิดที่ปลอดภัย และการสนับสนุนทางสังคมจากครู ด้วยการให้การ ช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา ให้กำลังใจ ชี้แนะข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ซึ่งจะช่วยลดปัญหาการตั้งครรภ์ ในวัยรุ่นหญิงในอนาคตต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมป้องกันการ ตั้งครรภ์ MISS model โดยประยุกต์แนวความคิดการ สร้างแรงจูงใจ การให้ข้อมูล การดูแลตนเอง และ การสนับสนุนทางสังคม ในนักเรียนหญิง สถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดนครราชสีมา

3. สมมติฐานการวิจัย

หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ย คะแนนมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบในด้าน ดังนี้

3.1 ความรู้ความเข้าใจทางสุขภาพเพื่อ ป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร

3.2 การเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพ เพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร

3.3 การสื่อสารเพื่อเพิ่มความเชี่ยวชาญใน การป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร

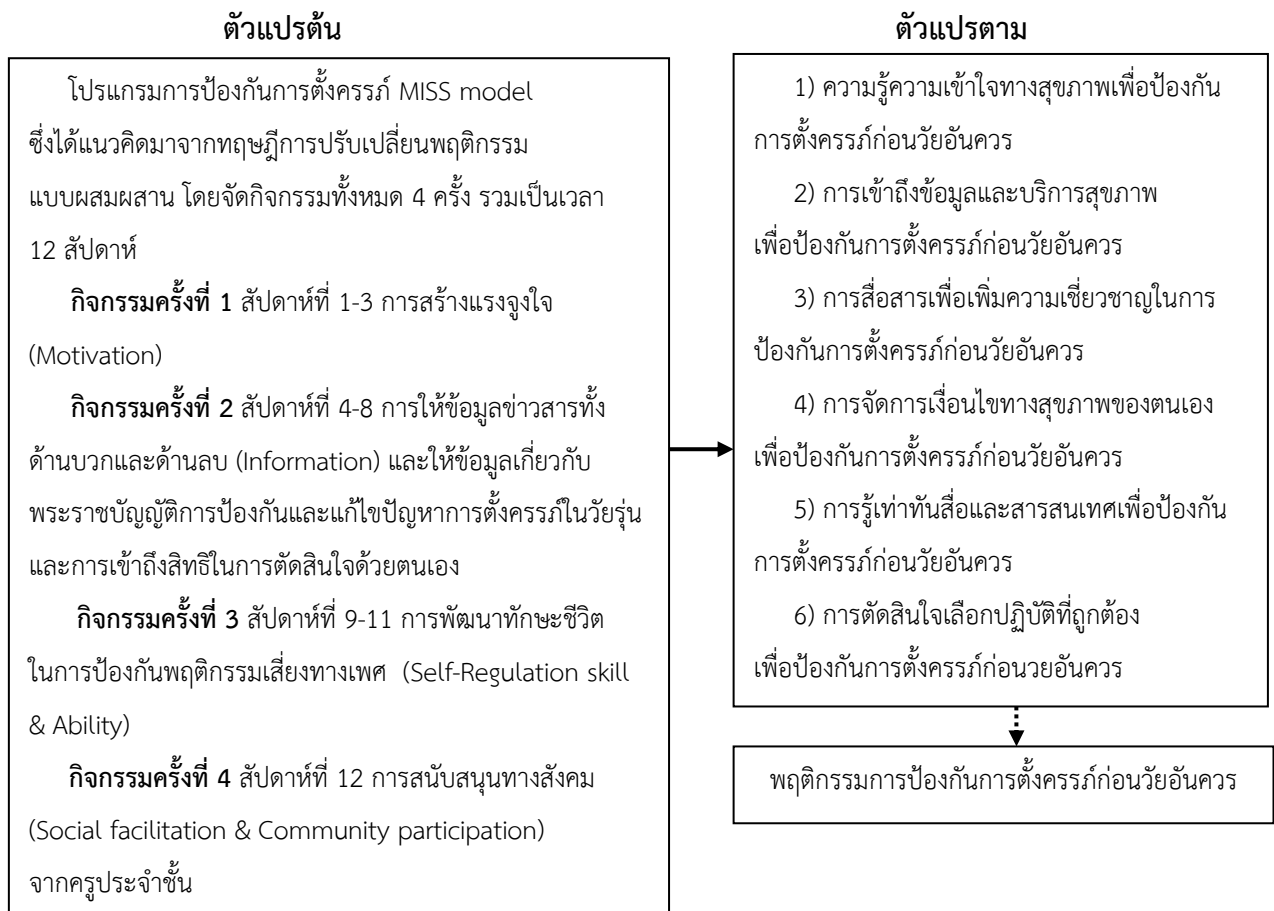
3.4 การจัดการเงื่อนไขทางสุขภาพของ ตนเองเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร

3.5 การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศเพื่อ ป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร

3.6 การตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้องเพื่อ ป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร

3.7 พฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ก่อน วัยอันควร

4. กรอบแนวคิดการวิจัย

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi - experimental design) โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่าง ออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ โดยกลุ่มทดลองได้รับกิจกรรมตามโปรแกรม ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบ ได้รับการเรียนการสอนตามปกติ โดยจัดกิจกรรม 4 ครั้ง มีระยะเวลาติดตามทั้งหมด 12 สัปดาห์

5.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร นักเรียนหญิงระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2563 สังกัดสถานศึกษาอาชีวศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 24 แห่ง

การคำนวณขนาดตัวอย่างในการศึกษานี้ใช้สูตรการคำนวณขนาดตัวอย่างเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย กรณี 2 กลุ่มประชากรที่เป็นอิสระต่อกัน (อรุณ จิรวรรณกุล, 2553)

จากสูตร

$$n/\text{กลุ่ม} = \frac{2(Z_\alpha + Z_\beta)^2 \sigma^2}{\Delta^2}$$

โดยกำหนดให้

Z_α = ค่าสถิติของการแจกแจงแบบปกติมาตรฐาน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ดังนั้น $Z_\alpha = 1.64$

Z_β = การกำหนดอำนาจในการทดสอบ 95% ดังนั้น $\beta = 0.05$ ดังนั้น $Z_\beta = 1.64$

σ^2 = ค่าความแปรปรวนร่วม ซึ่งได้จากการศึกษาของ อัญชลี ภูมิจันทร์ (2554) เรื่อง ประสิทธิภาพโปรแกรมสุขศึกษาในการประยุกต์ใช้การสร้างเสริมทักษะชีวิตกับแรงงานสนับสนุนทางสังคมเพื่อป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนแห่งหนึ่ง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ในด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสม โดยการศึกษามีตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 64 คน เป็นกลุ่มทดลอง 32 คน กลุ่มเปรียบเทียบ 32 คน โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มทดลอง เท่ากับ 2.17 คะแนนเฉลี่ย 36 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มเปรียบเทียบ เท่ากับ 4.99 คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 32.59

จากสูตร

$$\sigma^2 = \frac{(n_1-1)Sd_1^2 + (n_2-1)Sd_2^2}{n_1 + n_2 - 2}$$

แทนค่า

$$\begin{aligned}\sigma^2 &= \frac{(32-1)(2.17)^2 + (32-1)(4.99)^2}{(32+32)-2} \\ \sigma^2 &= 14.81\end{aligned}$$

Δ^2 = ผลต่างของค่าเฉลี่ย (Effect size) คำนวณจาก $(\mu_1 - \mu_2)^2$ = ผลต่างค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ใน วัยรุ่นในกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ซึ่งเท่ากับ 3.57

แทนค่า

$$\begin{aligned}n/\text{กลุ่ม} &= \frac{2(14.81)(1.64+1.64)^2}{(3.57)^2} \\ n/\text{กลุ่ม} &= 26 \text{ คน}\end{aligned}$$

ในการศึกษานี้ คำนวณขนาดตัวอย่างได้กลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ กลุ่มละ 26 คน แต่ในกระบวนการศึกษาทดลองอาจมีการสูญหายระหว่างการศึกษาดทดลอง

จึงมีการเพิ่มตัวอย่าง โดยการนำอัตราการสูญหายจากการติดตาม (Drop out) มาใช้ในการคำนวณปรับเพิ่มขนาดตัวอย่าง โดยตัดผู้สูญหายจากการติดตามออกจากการวิเคราะห์ (อรุณ จิรวัดน์กุล, 2553)

จากสูตร

$$n_{adj} = \frac{n}{(1-R)^2}$$

เมื่อกำหนด n = ขนาดตัวอย่างที่กำหนด

n_{adj} = ขนาดตัวอย่างที่ปรับแล้ว

R = สัดส่วนการสูญเสียจากการติดตาม ร้อยละ 20 คือ 0.20

$$\begin{aligned} n_{adj} &= \frac{26}{(1-0.2)^2} \\ &= 40.63 \text{ คน} \end{aligned}$$

จากการคำนวณขนาดตัวอย่างหลังการปรับขนาดกลุ่มตัวอย่างเพื่อป้องกันความเสี่ยงจากการสูญหาย ได้ขนาดตัวอย่างในกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบจำนวนกลุ่มละไม่น้อยกว่า 41 คน รวมทั้งสิ้น 82 คน ซึ่งในการศึกษาในครั้งนี้มีกลุ่มทดลองที่สมัครใจเข้าร่วมโปรแกรมจำนวนทั้งสิ้น 47 คน และกลุ่มเปรียบเทียบจำนวนทั้งสิ้น 42 คน รวมทั้งสิ้น 89 คน

5.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยเครื่องมือ 2 ส่วน ดังนี้

5.2.1 ส่วนที่ 1 เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบประเมินความรู้ด้านสุขภาพเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรสำหรับสตรีไทยวัยรุ่น อายุ 15-21 ปี ระดับมัธยมปลายและนักศึกษา ของกองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข ร่วมกับ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (2557) ประกอบด้วย

1) ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ประกอบด้วย อายุ ที่พักอาศัย สถานภาพสมรสของพ่อแม่ ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ปกครอง อาชีพหลักของผู้ปกครอง การกระทำที่เสี่ยงต่อภัยอันตรายทางสังคมในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมา ประสบการณ์

เจ็บปวดที่เคยผ่านมา ประวัติการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรของบุคคลใกล้ชิด

2) ตอนที่ 2 แบบวัดความรู้ด้านสุขภาพ ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 38 ข้อ แบ่งเป็นรายด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 ความรู้ความเข้าใจทางสุขภาพเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรมีลักษณะคำถามเป็นแบบให้เลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 8 ข้อ

ด้านที่ 2 การเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรมีลักษณะคำถามเป็นแบบให้เลือกตอบตามความถี่ในการปฏิบัติ 5 ระดับ (ทุกครั้ง บ่อยครั้ง บางครั้ง นานๆ ครั้ง ไม่ได้ปฏิบัติ) จำนวน 5 ข้อ

ด้านที่ 3 การสื่อสารเพื่อเพิ่มความเชี่ยวชาญในการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรมีลักษณะคำถามเป็นแบบให้เลือกตอบตามความถี่ในการปฏิบัติ 5 ระดับ (ทุกครั้ง บ่อยครั้ง บางครั้ง นานๆ ครั้ง ไม่ได้ปฏิบัติ) จำนวน 6 ข้อ

ด้านที่ 4 การจัดการเงื่อนไขทางสุขภาพของตนเองเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรมีลักษณะคำถามเป็นแบบให้เลือกตอบตามความถี่ในการปฏิบัติ 5 ระดับ (ทุกครั้ง บ่อยครั้ง บางครั้ง นานๆ ครั้ง ไม่ได้ปฏิบัติ) จำนวน 5 ข้อ

ด้านที่ 5 การรู้เท่าทันสื่อ และสารสนเทศเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ลักษณะคำถามเป็นแบบให้เลือกตอบตามความถี่ในการปฏิบัติ 5 ระดับ (ทุกครั้ง บ่อยครั้ง บางครั้ง นานๆครั้ง ไม่ได้ปฏิบัติ) จำนวน 5 ข้อ

ด้านที่ 6 การตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้องเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร (มีลักษณะคำถามเป็นแบบให้เลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 9 ข้อ

3) ตอนที่ 3 พฤติกรรมการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ลักษณะคำถามเป็นแบบให้เลือกตอบตามความถี่ในการปฏิบัติ 5 ระดับ (6-7 วัน/สัปดาห์ 4-5 วัน/สัปดาห์ 3 วัน/สัปดาห์ 1-2 วัน/สัปดาห์ ไม่ได้ปฏิบัติ) จำนวน 15 ข้อ

5.2.2 ส่วนที่ 2 เครื่องมือใช้ในการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ โปรแกรม MISS model ซึ่งได้แนวคิดมาจากทฤษฎีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมแบบผสมผสาน โดยใช้หลักการสร้างแรงจูงใจและสร้างการรับรู้ด้วยการให้ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็น การพัฒนาทักษะ และการสนับสนุนทางสังคม โดยจัดกิจกรรม 4 ครั้ง มีระยะเวลาติดตามทั้งหมด 12 สัปดาห์ ดังนี้

กิจกรรมครั้งที่ 1 สัปดาห์ที่ 1-3 มีวัตถุประสงค์เพื่อ **สร้างแรงจูงใจ** ในการปฏิบัติพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ การปฏิบัติต่อเพศตรงข้ามอย่างเหมาะสม การเห็นคุณค่าของตัวเอง และการจัดการอารมณ์ทางเพศ โดยวิธีการจัดอบรม และให้ความรู้โดยเปิดหนังสือ และยกตัวอย่างกรณีศึกษา พร้อมทั้งการแบ่งกลุ่มอภิปรายร่วมกันในการแก้ไขสถานการณ์ปัญหาจากบัตรคำที่ได้รับ ซึ่งเป็นสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน ที่อาจจะเกิดขึ้นและนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์แบบไม่ตั้งใจ

กิจกรรมครั้งที่ 2 สัปดาห์ที่ 4-8 มีวัตถุประสงค์เพื่อ **การให้ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็น ทั้งด้านบวกและด้านลบ** ได้แก่ การรับรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ความเข้าใจและการเข้าถึงสิทธิฯ ได้แก่ สิทธิตัดสินใจด้วยตนเอง สิทธิได้รับข้อมูลข่าวสารของกลุ่มวัยรุ่น ข้อมูลการติดต่อสถานบริการสุขภาพที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลผลกระทบจากการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ผลจากการทำแท้ง ผ่านรูปแบบการบรรยาย ให้ดูหนังสือที่สะท้อนถึงผลจากการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่น และร่วมกันอภิปรายกลุ่มเกี่ยวกับผลที่จะตามมาจากการตั้งครรภ์ไม่พร้อม และแนวทางป้องกัน การให้ข้อมูลผ่านผลกระทบจากการตั้งครรภ์ไม่พร้อมโดยใช้สื่อ Infographic ผ่านทางกลุ่ม Facebook และกลุ่ม LINE

กิจกรรมครั้งที่ 3 สัปดาห์ที่ 9-11 มีวัตถุประสงค์เพื่อ **พัฒนาทักษะชีวิตในการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ** ได้แก่ ทักษะการปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์ หรือการมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัยในวัยรุ่น ทักษะด้านการตัดสินใจ และการแก้ไขปัญหา ผ่านรูปแบบการแสดงบทบาทสมมติ การระดมสมองและการอภิปรายกลุ่มจากกรณีศึกษา และเรียนรู้วิธีการคุมกำเนิดอย่างปลอดภัยผ่านรูปแบบการเข้าฐานสาธิตและฝึกปฏิบัติจริง

กิจกรรมครั้งที่ 4 สัปดาห์ที่ 12 มีวัตถุประสงค์เพื่อ ให้ข้อมูลแนวทางการให้คำปรึกษาและข้อมูลการส่งต่อสถานบริการสุขภาพสำหรับครูประจำชั้นที่ดูแลนักเรียนกลุ่มทดลอง ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญในการเสริมพลังใจ ให้กำลังใจ และ**การสนับสนุนบนพื้นฐานข้อมูลรอบด้าน** กับนักเรียน โดยการแจกคู่มือเทคนิคการให้คำปรึกษา เพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พร้อมและการให้การ

ปรีกษากรณีท้องไม่พร้อม เพื่อให้การช่วยเหลือตามสภาพปัญหาและหรือส่งต่อตามความเหมาะสม

5.3 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบประเมินความรอบรู้ด้านสุขภาพเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรสำหรับสตรีไทยวัยรุ่น อายุ 15-21 ปี ระดับมัธยมปลายและนักศึกษา ซึ่งพัฒนาโดยกองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข ร่วมกับ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (2557) มีการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้ Content Validity Index (CVI) และการตรวจสอบความตรงตามสภาพ (Concurrent validity) จากผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องมือวัดด้านสุขภาพในเด็กและเยาวชน และด้านจิตพฤติกรรม จำนวน 5 ท่าน วิเคราะห์ค่าความยากง่ายของแบบวัดความรู้ด้วยค่า KR20 และหาค่าความเชื่อมั่นด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

5.3.1 แบบวัดความรู้ความเข้าใจทางสุขภาพ ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.76

5.3.2 แบบวัดการเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพ เท่ากับ 0.89

5.3.3 แบบวัดการสื่อสารเพื่อเพิ่มความเชี่ยวชาญ เท่ากับ 0.87

5.3.4 แบบวัดการจัดการเงื่อนไขทางสุขภาพของตนเอง เท่ากับ 0.90

5.3.5 แบบวัดการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ เท่ากับ 0.89

5.3.6 การตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้อง เท่ากับ 0.87

5.3.7 พฤติกรรมการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร เท่ากับ 0.88

5.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปใช้สถิติเชิงพรรณนา โดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ก่อนทดลองและหลังทดลองด้านความรู้ความเข้าใจทางสุขภาพ การเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพ การสื่อสารเพื่อเพิ่มความเชี่ยวชาญในการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร การจัดการเงื่อนไขทางสุขภาพของตนเอง การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ การตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้อง และพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรด้วยสถิติ Independent-t test และช่วงความเชื่อมั่น 95% CI

5.5 การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง
การศึกษาครั้งนี้ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล เลขที่หนังสือรับรอง 007/2563 เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2563

6. ผลการวิจัยและอภิปรายผล

6.1 ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาทั้งหมด 89 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 47 คน และกลุ่มเปรียบเทียบ 42 คน กลุ่มทดลองมีอายุเฉลี่ย 16.29 ปี (SD. = 0.88) ปัจจุบันพักอาศัยอยู่กับบิดา/มารดา ร้อยละ 70.21 ใน 6 เดือนที่ผ่านมา มีการกระทำที่เสี่ยงต่อภัยอันตรายทางสังคม คือ เที่ยวหรือทำงานกลางคืน/กลับบ้านดึกเกิน 4 พุ่ม บ้างร้อยละ 29.79 มีเพื่อนชายที่พักอาศัยอยู่ด้วยกันสองต่อสองบ่อยครั้ง ร้อยละ 1.29 และมีเพื่อนที่มีประวัติตั้งครรภ์ก่อนอายุ 21 ปี ร้อยละ 23.40 สำหรับกลุ่มเปรียบเทียบมีอายุเฉลี่ย

16.78 ปี (SD. = 1.02) ปัจจุบันไม่ได้พักอาศัยอยู่กับบิดา/มารดา ร้อยละ 52.38 ใน 6 เดือนที่ผ่านมา มีการกระทำที่เสี่ยงต่อภัยอันตรายทางสังคม คือ เที่ยวหรือทำงานกลางคืน/กลับบ้านดึกเกิน 4 ทุ่ม บ้างร้อยละ 42.86 มีเพื่อนชายที่พักอาศัยอยู่

ด้วยกันสองต่อสองบ่อยครั้ง ร้อยละ 2.38 เคยตั้งครรภ์มาก่อนและเคยถูกบังคับให้ทำแท้ง ร้อยละ 2.38 และมีเพื่อนที่มีประวัติตั้งครรภ์ก่อนอายุ 21 ปี ร้อยละ 33.33 รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล

ข้อมูลทั่วไป	ทดลอง (n = 47)		เปรียบเทียบ (n = 42)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
อายุ	Mean = 16.29 ปี (SD. = 0.88)		Mean = 16.78 (SD. = 1.02)	
ปัจจุบันพักอาศัยอยู่กับบิดา/มารดา				
ใช่	33	70.21	20	47.62
ไม่ใช่	14	29.79	22	52.38
สถานภาพสมรสของบิดา/มารดา				
โสด	1	2.13	12	28.57
แต่งงานและอาศัยอยู่ด้วยกัน	24	51.06	19	45.24
แต่งงานแต่ไม่ได้อาศัยอยู่ด้วยกัน	2	4.26	3	7.14
หม้าย	3	6.38	1	2.38
หย่า/แยกกันอยู่	15	31.91	7	16.67
อื่นๆ	2	4.26	-	-
ใน 6 เดือนที่ผ่านมา มีการกระทำที่เสี่ยงต่อภัยอันตรายทางสังคม				
ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์หรือสารมึนเมา				
มีบ่อย	5	10.64	7	16.67
มีบ้าง	20	42.55	21	50.00
ไม่มีเลย	22	46.81	14	33.33
เที่ยวหรือทำงานกลางคืน/กลับบ้านดึกเกิน 4 ทุ่ม				
มีบ่อย	6	12.77	5	11.90
มีบ้าง	14	29.79	18	42.86
ไม่มีเลย	27	57.45	19	45.24
มีเพื่อนชายที่พักอาศัยอยู่ด้วยกันสองต่อสอง				
มีบ่อย	1	2.13	1	2.38
มีบ้าง	8	17.02	9	21.43
ไม่มีเลย	38	80.85	32	76.19

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	ทดลอง (n = 47)		เปรียบเทียบ (n = 42)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เคยตั้งครรภ์มาก่อน				
มีบ่อย	-	-	1	2.38
มีบ้าง	-	-	1	2.38
ไม่มีเลย	47	100	40	95.24
เคยถูกบังคับให้ทำแท้ง				
มีบ่อย	-	-	1	2.38
ไม่มีเลย	47	100	41	97.62
เคยเป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์				
มีบ่อย	-	-	1	2.38
ไม่มีเลย	47	100	41	97.62
บุคคลใกล้ชิดที่มีประวัติตั้งครรภ์ก่อนอายุ 21 ปี				
แม่	8	17.02	-	-
น้ำ/อา	2	4.26	2	4.76
เพื่อน	11	23.40	14	33.33
พี่น้อง	3	6.38	3	7.14
ญาติ	6	12.77	4	9.52
คนรู้จัก	9	19.15	13	30.95
ไม่มี	12	25.53	17	40.48

หลังการทดลองกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ ความเข้าใจทางสุขภาพ เพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) มีการเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P = 0.0108$) มีการจัดการเงื่อนไขทางสุขภาพของตนเองเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

($P < 0.001$) รู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P = 0.0012$) มีการตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้องเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P = 0.0029$) มีพฤติกรรมการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P = 0.0003$) รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยคะแนน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม MISS

รายการ	กลุ่มเปรียบเทียบ(n=42)		กลุ่มทดลอง(n=47)		Mean Difference	S.D.	t	p-value
	Mean	S.D.	Mean	S.D.				
1. ความรู้ ความเข้าใจทางสุขภาพเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร								
ก่อนทดลอง	4.74	0.23	5.31	0.24	0.57	2.20	1.78	0.0403*
หลังทดลอง	4.69	1.50	6.04	0.95	1.35	0.26	5.11	<0.001*
2. การเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร								
ก่อนทดลอง	13.02	3.37	13.70	2.94	0.68	4.70	0.99	0.1630
หลังทดลอง	12.90	5.38	15	1.14	2.09	0.80	2.60	0.0108*
3. การสื่อสารเพื่อเพิ่มความเชี่ยวชาญในการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร								
ก่อนทดลอง	17.12	3.04	17.40	2.80	0.27	4.19	0.45	0.3269
หลังทดลอง	13.78	5.30	18.04	2.71	1.06	0.57	1.85	0.0677
4. การจัดการเงื่อนไขทางสุขภาพของตนเองเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร								
ก่อนทดลอง	12.95	5.73	14.23	4.58	1.27	7.75	1.12	0.1325
หลังทดลอง	13.78	5.30	18.12	3.31	4.34	0.92	4.68	<0.001*
5. การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร								
ก่อนทดลอง	11.08	5.03	13.65	5.82	2.57	7.54	2.34	0.0110*
หลังทดลอง	13.47	3.21	15.29	1.80	1.82	0.54	3.33	0.0012*
6. การตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้องเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร								
ก่อนทดลอง	30.36	5.60	31.08	4.82	0.72	6.85	0.72	0.2366
หลังทดลอง	30.35	5.56	33.02	2.04	2.66	0.87	3.06	0.0029*
7. พฤติกรรมการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร								
ก่อนทดลอง	59.87	9.28	64.17	7.33	4.29	12.39	2.37	0.0108*
หลังทดลอง	59.23	9.62	65.23	4.74	5.99	1.58	3.78	0.0003*

*p-value < 0.05

6.2 อภิปรายผล

จากผลของโปรแกรมป้องกันการตั้งครรภ์ MISS model โดยประยุกต์แนวคิดการสร้างแรงจูงใจ การให้ข้อมูล การดูแลตนเอง และการสนับสนุนทางสังคม ในนักเรียนหญิงสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดนครราชสีมาพบว่ากลุ่มทดลองมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นโดยเป็นไปตามสมมติฐานดังนี้

หลังการทดลองนักเรียนในกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ความเข้าใจทางสุขภาพเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรมากกว่าก่อนทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) มีการเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P = 0.0108$) และรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร

มากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P = 0.0012$) ซึ่งผลของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดขึ้นจากการได้รับโปรแกรมป้องกันการตั้งครรภ์ฯ โดยใช้รูปแบบการสอนที่เน้นการสร้างแรงจูงใจด้วยการให้ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็น ได้แก่ ผลกระทบจากการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น ผลกระทบจากการทำแท้ง ด้วยวิธีการยกตัวอย่างกรณีศึกษา การบรรยายผ่านสื่อ Power Point การให้ข้อมูลผ่าน Infographic กลุ่ม Facebook และการตั้ง LINE group หรืออาจกล่าวได้ว่า การให้ข้อมูลข่าวสารการสร้างแรงจูงใจ และการพัฒนาทักษะ สามารถทำให้นักเรียนเกิดความรู้และเข้าใจในการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรอย่างถูกต้องเพียงพอต่อการปฏิบัติตนเพื่อลดเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ไม่พร้อม การแนะนำช่องทางในการเข้าถึงสื่อหรือการขอคำปรึกษาทำให้นักเรียนสามารถแสวงหาข้อมูลและบริการสุขภาพจากหลายแหล่งที่น่าเชื่อถือได้มากพอต่อการตัดสินใจที่ถูกต้องแม่นยำได้ และจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของประไพวรรณ ด่านประดิษฐ์ (2561) ศึกษาผลของโปรแกรมการประยุกต์ใช้ทฤษฎีความสามารถตนเองและการสร้างเสริมทักษะชีวิตต่อความมั่นใจในการหลีกเลี่ยงการมีเพศสัมพันธ์ และการป้องกันการตั้งครรภ์ในนักเรียนวัยรุ่นหญิงกลุ่มเสี่ยงทางเพศ พบว่า การประยุกต์ใช้ทฤษฎีความสามารถตนเองและการสร้างเสริมทักษะชีวิต ร่วมกับการให้คำปรึกษาปัญหาทางเพศด้วยเครือข่ายออนไลน์ทางโทรศัพท์ ทำให้ความมั่นใจในการหลีกเลี่ยงการมีเพศสัมพันธ์ และการป้องกันการตั้งครรภ์ของนักเรียนวัยรุ่นหญิงกลุ่มเสี่ยงทางเพศ หลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ มากกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 เช่นเดียวกับการศึกษาของเปรมวดี คฤหเดช (2560) ศึกษาผลของ

โปรแกรมการให้ความรู้การคุมกำเนิดต่อการตั้งครรภ์ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โดยการให้ความรู้เกี่ยวกับอนามัยเจริญพันธุ์ การตั้งครรภ์ การป้องกันการตั้งครรภ์ด้วยการคุมกำเนิดชนิดต่างๆ และการให้บริการคำปรึกษาปัญหาทางเพศด้วยโทรศัพท์และการสื่อสารทางไลน์ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ในการป้องกันการตั้งครรภ์ด้วยการคุมกำเนิดหลังเข้าร่วมโปรแกรมมีความรู้ดีกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และยังสอดคล้องกับการศึกษาของชลดา กิ่งมาลา (2558) ศึกษาผลของโปรแกรมป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นหญิง ต่อความรู้ทัศนคติ การรับรู้ความสามารถของตนเอง และพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น โดยประยุกต์ใช้แนวคิด Information Motivation Behavioral Skill (IMB model) ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น การรับรู้ความสามารถตนเอง และพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์สูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001, .016$ และ $< .001$ ตามลำดับ)

หลังการทดลองนักเรียนในกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนการจัดการเงื่อนไขทางสุขภาพของตนเองเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ($P < 0.001$) การตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้องเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P = 0.0029$) และมีพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P = 0.0003$) ซึ่งผลของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดขึ้นจากการได้รับโปรแกรมป้องกันการตั้งครรภ์ฯ จากการเรียนรู้ทักษะการปฏิเสธ การรู้จักทักษะการต่อรอง การรู้จักการสื่อสาร และการรู้จักการ

คุมกำเนิดที่ปลอดภัย ผ่านรูปแบบการแสดง บทบาทสมมติ การเข้าฐานฝึกปฏิบัติจริง การบรรยายประกอบสื่อหนังสือที่สะท้อนถึงผลจากการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่น การระดมสมองและการอภิปรายกลุ่ม ส่งผลให้นักเรียนมีการจัดการเงื่อนไขต่างๆ ทั้งด้านอารมณ์ ความต้องการภายในตนเอง และจัดการสภาพแวดล้อมล้อมที่เป็นอุปสรรคต่อสุขภาพตนเองได้ รวมทั้งมีการตัดสินใจที่ถูกต้อง โดยให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรที่เกิดผลดีต่อสุขภาพตนเอง และผู้อื่นอย่างเคร่งครัด ซึ่งส่งผลให้มีการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรได้อย่างถูกต้องเสมอ เป็นไปตามทฤษฎีความรู้ด้านสุขภาพ (Nutbeam, 2008) ซึ่งการที่วัยรุ่นจะมีความรู้ด้านสุขภาพที่เพียงพอต่อการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ต้องเริ่มจากการเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการ เพียงพอ มีความเข้าใจ สามารถโต้ตอบซักถามแลกเปลี่ยนเพื่อไปสู่การตัดสินใจในการเปลี่ยนพฤติกรรม และการบอกต่อคนอื่นได้ ดังนั้น ลักษณะความรู้ทางสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพทางเพศที่ดีของวัยรุ่น จะต้องเริ่มจากการสร้างทักษะในตัวบุคคล วัยรุ่นต้องมีความสามารถในการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องทางเพศและบริการที่ต้องการศึกษาได้ และมีความเข้าใจสื่อต่างๆ มีความสามารถในการเจรจากับครอบครัวเรื่องเพศได้เสมอ เข้าใจและปฏิเสธเรื่องเพศที่รบกวนหรือทำให้ลำบากใจ เคารพในสิทธิของผู้อื่น เชื่อฟังในสิ่งที่ถูกต้อง เชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ รู้ที่จะถามคำถามกับพ่อแม่ และผู้ที่ไว้วางใจได้เกี่ยวกับเรื่องเพศ การอยู่ร่วมกับครูรักและการตัดสินใจมีสัมพันธ์ทางเพศ จะต้องรู้จักการวางแผน (อังคินันท์ อินทรกำแหง, 2560) และ

นอกจากนี้ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม สังคม ที่มีผลต่อความรู้ด้านสุขภาพ ได้แก่ ครอบครัว ระบบการศึกษา ระบบสาธารณสุข ข้อมูลช่องทางการสื่อสารอื่นๆ ถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญในการสร้างการเรียนรู้ที่จะส่งผลต่อทัศนคติ นำไปสู่การตัดสินใจและการปฏิบัติ (อังคินันท์ อินทรกำแหง, 2560) สอดคล้องกับการศึกษาของปฏิกัญจน์ สีขาลี (2564) ศึกษาผลของโปรแกรมป้องกันการตั้งครรภ์ โดยการประยุกต์แนวคิดความรู้ด้านสุขภาพในนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนแห่งหนึ่ง จังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาพบว่า หลังการทดลองกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ความรู้เกี่ยวกับปัจจัยเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น การประเมินปัจจัยเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น การตัดสินใจเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น และความตั้งใจในการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นมากกว่าก่อนการทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) และจากรายงานผลการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าระดับความรู้ ความเข้าใจทางสุขภาพเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (กุสุมา มีศิลป์, 2557) และนอกจากนั้นการศึกษาที่ผ่านมายังพบว่า การรับรู้โอกาสเสี่ยง การรับรู้ความรุนแรง การรับรู้ความสามารถในการป้องกันตนเองจากการตั้งครรภ์ แรงสนับสนุนจากครอบครัว เพื่อน ครูรัก และแรงสนับสนุนจากระบบการศึกษา ครู อาจารย์ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (พิมพ์วิดี โรจน์เรืองนนท์, 2560)

ดังนั้น การแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ต้องเริ่มจากการปรับเปลี่ยนทัศนคติ ส่งเสริมการรับรู้ในการป้องกันตนเองจากการตั้งครรภ์และได้รับแรงสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิด เพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

7. ข้อเสนอแนะ

การศึกษาในครั้งนี้ได้สะท้อนให้เห็นว่าการจัดโปรแกรมการให้สุศึกษาในรูปแบบที่จูงใจ เช่น วิธีการยกตัวอย่างกรณีศึกษา การบรรยายผ่านสไลด์ Power Point การให้ข้อมูลผ่าน Infographic กลุ่ม Facebook และการตั้ง LINE group การสอนทักษะการปฏิเสธ ทักษะการต่อรอง การรู้จักการสื่อสาร และการรู้จักการคุมกำเนิดที่ปลอดภัยผ่านรูปแบบการแสดงบทบาทสมมติ การเข้าฐานสาธิตและฝึกปฏิบัติจริง การบรรยายประกอบสไลด์หนังสือที่สะท้อนถึงผลจากการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่น การระดมสมองและการอภิปรายกลุ่ม จะช่วยสร้างการรับรู้และเข้าใจในการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรอย่างถูกต้องเพียงพอและพัฒนาทักษะต่อการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรได้อย่างถูกต้องสม่ำเสมอ

8. กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการสถานศึกษาอาชีวศึกษาทุกแห่ง คณาจารย์ และนักเรียนที่เกี่ยวข้องทุกคน ที่ให้ความร่วมมือและสละเวลาในการเข้าร่วมวิจัยครั้งนี้

9. เอกสารอ้างอิง

1. กรมอนามัย. (2562). รายงานประจำปี 2562 สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์. สืบค้น 16 มีนาคม 2565, จาก <https://rh.anamai.moph.go.th/th/departement-yearly-report/download/?did=193341&id=42521&reload=>
2. กรมอนามัย. (2564). รายงานเฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น พ.ศ. 2564. สืบค้น 16 มีนาคม 2565, จาก <https://rh.anamai.moph.go.th/th/surveillance-report>
3. กองสุศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข. (2557). แบบวัดความรอบรู้ด้านสุขภาพเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรสำหรับสตรีไทยวัยรุ่น อายุ 15-21 ปี ระดับมัธยมปลายและนักศึกษา. สืบค้น 6 มีนาคม 2564, จาก www.hed.go.th > linkhed > file
4. กุสุมา มีศิลป์, นภาพรณ สันพนวัฒน์ และเสนอ ภิรมจิตรมอ. (2557). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ, 8(1), 18-27.
5. ชลดา กิ่งมาลา, ทศนีย์ รวีวรกุล และอาภาพร เฝ้าพัฒนา. (2558). ผลของโปรแกรมการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นหญิง. วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพฯ, 31(3), 25-34.

6. นภาพร มีบุญ. (2559). สาเหตุการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรของวัยรุ่น ในเขตพื้นที่อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี. *วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี*, 7(1), 71-82.
7. ปฏิภาณูจน์ สีขาลี และรุจิรา ดวงสงค์. (2564). ผลของโปรแกรมป้องกันการตั้งครรภ์โดยการประยุกต์แนวคิดความรู้ด้านสุขภาพในนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนแห่งหนึ่ง จังหวัดอุดรธานี. *วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 15(1). 24-36.
8. ประไพวรรณ ด้านประดิษฐ์, เปรมวดี คฤหเดช, อุดมพร ยิ่งไพบูลย์สุข, บุญศรี กิตติโชติพานิชย์ และผ่องศรี สวยสม. (2561). ผลของโปรแกรมการประยุกต์ใช้ทฤษฎีความสามารถตนเองและการสร้างเสริมทักษะชีวิตต่อความมั่นใจในการหลีกเลี่ยงการมีเพศสัมพันธ์และการป้องกันการตั้งครรภ์ในนักเรียนวัยรุ่นหญิงกลุ่มเสี่ยงทางเพศ. *วารสารพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 30(1), 11-22.
9. เปรมวดี คฤหเดช. (2560). ผลของโปรแกรมการให้ความรู้การคุมกำเนิดต่อการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นหญิงกลุ่มเสี่ยงทางเพศ. *วารสารเกื้อการุณย์*, 24(2), 145-161.
10. พิมพ์ดี โรจน์เรือนนท์, อลิสา นิติธรรม และสุพัฒน์ อีรเวชเจริญชัย. (2560). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของนักศึกษาหญิงระดับอุดมศึกษาแห่งหนึ่ง ในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 36(2). 194-202.
11. อังคินันท์ อินทรกำแหง. (2560). *ความรอบรู้ด้านสุขภาพ : การวัดและการพัฒนา*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
12. อัญชลี ภูมิจันทร์ และรุจิรา ดวงสงค์. (2554). ประสิทธิผลโปรแกรมสุขศึกษาในการประยุกต์ใช้การสร้างเสริมทักษะชีวิตกับแรงสนับสนุนทางสังคมเพื่อการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนแห่งหนึ่ง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารวิจัย มข. (ฉบับบัณฑิตศึกษา)*, 11(4), 53-66.
13. Nutbeam, D. (2008). The evolving concept of health literacy. *Social Science & Medicine*, 67(12), 2072-2078.